

УДК 372.834+(378.225+378.244(378.244.6))

Л.Т. РЯБОВОЛ

Лілія Тарасівна Рябовол, доктор педагогічних наук, доцент, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ТЕСТУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАВНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ТЗНПК): ДЕЯКІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ

У 2016 р. Міністерство освіти і науки України започаткувало проведення єдиного фахового вступного випробування (далі – ЄФВВ) з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО) для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право». Це стало серйозним кроком на шляху принципового оновлення вітчизняної юридичної освіти як однієї «з передумов сталості реформ не лише у сфері правосуддя, але й у більш глобальному державному вимірі. Правнича професія – це професія підвищеної суспільної довіри, яка вимагає належної підготовки студентів, формування якісних знань, цінностей, розвинутих практичних навичок»¹.

Відповідно до «Положення про проведення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право» в 2017 році»², ЄФВВ передбачає виконання екзаменаційної роботи (тесту), що містить три блоки тестових завдань:

– тест загальних навчальних правничих компетентностей (далі – ТЗНПК), що передбачає вимірювання рівня сформованості таких компетентностей, як аналітичне мислення, критичне мислення та логічне мислення;

– предметний тест із права – вимірювання рівня обізнаності в таких галузях, як конституційне, адміністративне, цивільне, цивільне процесуальне, кримінальне, кримінальне процесуальне право;

– тест з іноземної мови (англійської, або німецької, або французької) – вимірювання рівня володіння іноземною мовою, зокрема в професійно орієнтованому вимірі.

Упровадженню ТЗНПК передувала значна підготовча робота. На основі вивчення зарубіжного досвіду, який засвідчив, що «у процесі відбору абітурієнтів замало обмежуватися лише результатами предметних тестів», було розроблено Концепцію тесту загальної навчальної компетентності (ТЗНК) випускників загальноосвітніх навчальних закладів (Концепція ТЗНК). Доцільність і необхідність ТЗНК обґрунтовувалася зокрема тим, що «система критеріїв відбору до університетів не охоплює всіх якостей особистості, що визначають її здатність до отримання вищої освіти. Крім рівня навчальних досягнень учнів вона повинна оцінювати й інші їхні якості, зокрема загальну навчальну компетентність», яка визначає здатність/готовність, умотивованість потенційних студентів до успішного продовження навчання, рівень їх загальних когнітивних вмінь³.

Не викликає сумнівів, що система вступу у заклади вищої освіти потребує удосконалення. Очевидно, що у відповідь на запити сучасного етапу розвитку суспільства вона має передбачати не лише перевірку предметних знань, а й компетентностей потенційних здобувачів вищої освіти, відтак, ТЗНК і ТЗНПК є абсолютно виправданим. Окреслена проблематика у зв'язку з її актуальністю викликає значний науковий інтерес. В. Брюховецький, В. Бугров, Т. Вакуленко, О. Вашуленко, В. Горох, О. Кириєнко, В. Ковальчук, С. Ломакович, В. Лук'яничук, О. Ляшенко, А. Милянник, В. Пономаренко, В. Пузирьов, С. Раков, К. Стадж, В. Терещенко, Д. Ціглер та інші вчені вивчали зарубіжний досвід тестування вступників у заклади вищої освіти, зокрема правничі школи, доводили доцільність його упровадження в Україні, проводили аналіз відповідної накопиченої практики.

Метою статті є вивчення нормативних документів і наукових праць з даної проблематики й визначення тих її аспектів/питань, які є дискусійними й вимагають однозначної відповіді для вдосконалення як теоретичного обґрунтування, так і практики організації і проведення такого тестування.

Передусім слід зазначити, що саме поняття «загальна навчальна компетентність» (далі – ЗНК) у різних джерелах визначено неоднаково, як:

1) здатність особистості адекватно сприймати та обробляти інформацію, логічно мислити, осягати сутність зв'язків між явищами й об'єктами дійсності, що визначає адекватне реагування людини на проблеми і виклики життя, зрештою, здатність приймати адекватні рішення і адаптуватися до навколишнього середовища (Концепція ТЗНПК)⁴;

2) спроможність набувати й удосконалювати власну систему знань, застосувати її для вирішення особистісно і суспільно значущих проблем; здатність сприймати й генерувати нові ідеї, приймати рішення і брати на себе відповідальність, ініціювати і здійснювати продуктивну діяльність; здатність до навчання, більшість складових якої є латентними характеристиками особистості, які не можна безпосередньо вимірювати й тестувати, їх визначають лише за вторинними проявами (О. Ляшенко, С. Раков)⁵;

3) спроможність набувати й удосконалювати власну систему знань, застосовувати її для вирішення особистісно й суспільно значущих проблем відповідно до загальноприйнятої системи цінностей в умовах життя в суспільстві сталого розвитку^{6,7}.

Загалом, у наведених визначеннях ЗНК розглядається як така здатність/спроможність особистості, що допомагає їй вирішувати проблеми, що виникають у житті. При цьому, у першому визначенні вона зводиться до вмінь адекватно сприймати та логічно обробляти інформацію, у другому і третьому асоціюється із власною системою знань та вміннями її удосконалювати, і лише у другому визначенні (яке міститься у науковій праці, а не нормативному джерелі) тлумачиться як здатність до навчання.

Детальніше природа ЗНК висвітлюється поза межами самого визначення поняття. Так, згідно з Концепцією ТЗНПК, ЗНК «формується у людини поступово, як результат сукупного надбання знань, досвіду, здібностей і ціннісних орієнтацій особистості. Тобто абітурієнт починає набувати її ще в школі завдяки навчально-пізнавальній діяльності, формуванню ставлення до різних видів діяльності, і продовжує удосконалювати її в процесі своєї життєдіяльності, набуваючи різноманітний життєвий досвід і виробляючи ціннісні життєві орієнтири». ЗНК «набувається, використовується і вдосконалюється кожною людиною особисто через активні форми діяльності, і відтворюється в універсальних інтелектуальних операціях (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо)». «Передумовою її набуття є активне ставлення до навчання і життя, систематизація свого особистого досвіду, уміння вибудовувати власну систему знань і умінь, вміння ефективно їх використовувати у стандартних і нестандартних життєвих ситуаціях»⁸. Відповідно до проекту Концепції зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання (проект Концепції ТЗНПК), ЗНК набувається особистістю «в результаті активної життєдіяльності впродовж життя й навчання (формального й неформального)»⁹.

Як бачимо, у документах підкреслюється, що набуття ЗНК передбачає активну діяльність особистості, і ЗНК може вдосконалюватися. Вказівка на це є і в аналітичному дослідженні стану юридичного освіти в Україні. Зокрема зазначається, що компонент «критичне мислення» (який, до речі, позиціонується то як компонент ТЗНПК, то як компонент інтелекту), його потенціал у студента може розвиватися, за умови наполегливої комплексної роботи під час навчання з використанням прийомів критичного мислення. Водночас, за результатами згаданого дослідження, компонент «критичне мислення», як правило, «є остаточно визначеним у особи на момент закінчення середньої школи» і «рівень критичного мислення не змінюється суттєво після вступу та протягом навчання»¹⁰. Тож розвивається чи не розвивається критичне мислення і загалом ЗНК? Однозначна відповідь наразі є необхідною зокрема у контексті вирішення проблеми доцільності проведення ТЗНПК під час вступу на бакалаврські чи магістерські програми.

Для розуміння сутності ЗНК важливим є те, що предметні тести не протиставляються ТЗНПК. Якщо перші призначено для вимірювання стартового рівня знань, умінь і навичок, то ТЗНПК – для вимірювання здатності застосовувати ці знання, уміння й навички на практиці, а також здатності нарощувати їх рівень. Таким чином, предметні тести і ТЗНПК доповнюють один одного. Саме комплексне використання в системі ЗНО предметних тестів навчальних досягнень і ТЗНПК дасть змогу поліпшити показники якості системи вступу до ЗВО на основі ЗНО¹¹.

У загальних рисах такий підхід узгоджується з тестами GRE (Graduate Record Examinations – екзамену досягнень випускників) – стандартизовані тести, успішне проходження яких є вимогою для вступу до магістерських, аспірантських і докторських програм у багатьох англійськомовних країнах. Тест GRE включає в себе загальний тест (General Test – тест здібностей) і предметні тести. Загальний тест GRE (ТЗНПК розглядається як його аналог) перевіряє вміння усного, кількісного, критичного міркування та аналітичні навички письма, надбані абітурієнтом магістратури (аспірантури) за тривалий час (зокрема

під час бакалаврату) і не пов'язані з певною предметною галуззю. Предметні тести GRE вимірюють досягнення студентів, які завершили навчання за програмами підготовки бакалаврів з восьми освітніх галузей¹².

Вступні випробування на правничі магістерські програми мають свою специфіку. Наприклад, частиною процесу вступу на магістерські програми правничих шкіл у США, Канаді й постійно зростаючій кількості інших країн є проходження LSAT (Law school admission test) – тесту, який дає стандартизовану оцінку читацьких і вербальних мисленнєвих умінь (читання й розуміння складних текстів; організація та управління інформацією й здатність до встановлення обґрунтованих висновків на її основі; здатність критично мислити, аналізувати й оцінювати міркування й аргументи), які необхідні для досягнення успіху в юридичній школі і враховуються при оцінюванні вступників. Тест містить три типи завдань множинного вибору, а саме, завдання на: розуміння тексту, які вимірюють здатність читати з розумінням і проникненням в сутність прочитаного (insight), з використанням великих за обсягом і складних матеріалів, з якими часто стикається правник; аналітичні міркування, які вимірюють здатність розуміти структуру відносин і робити логічні висновки з цієї структури; логічні міркування, які вимірюють здатності аналізувати, критично оцінювати і завершувати аргументи¹³.

Саме досвід LSAT покладено в основу тесту загальної правничої компетентності (далі – ТЗПК), призначення якого – вимірювання загальної правничої компетентності (далі – ЗПК) – здатності успішно опанувати магістерськими програмами правничого спрямування. Практика проведення предметного тесту і тестування із загальної компетентності підтвердила свою ефективність у рамках міжнародних досліджень якості підготовки бакалаврів з економіки і будівельної справи у 30 країнах. Аналогічний підхід (тест на знання законодавства (професійний тест) (1-й етап конкурсу) і тест на загальні здібності (2-й етап конкурсу)) використано в Україні для тестування кандидатів на посади суддів, прокурорів, поліцейських¹⁴.

Зазначимо, що у документах, зокрема проєкті Концепції ТЗНПК¹⁵ і Наказі Міністерства освіти і науки України від 8 квітня 2016 р. № 409¹⁶, використовують поняття «загальна навчальна правнича компетентність» (далі – ЗНПК) і розуміють під нею різновид ЗНК, модифікований специфікою змісту навчання й діяльності в правничій галузі, який має багатовимірну структуру, де ключовими є такі компетентнісні виміри, як уміння мислити критично, аналітично й логічно; складний особистісний конструкт, потрібний для успішного засвоєння ОПП правничого спрямування. З метою визначення її сформованості проводиться тестування із загальної навчальної правничої компетентності (далі – ТЗНПК).

Упровадження ТЗНПК, вважають фахівці у цій галузі, створює кумулятивний ефект при відборі вступників. Так, предметні тести з права й іноземної мови дають можливість оцінити вступників за рівнем опанування змісту навчальних предметів, а ТЗНПК – за рівнем сформованості здатності успішно навчатися за магістерською програмою з права як програмою підвищеної науково-теоретичної складності. Предметний тест з права і ТЗНПК системно відбивають потенціал вступника успішно навчатися, а в перспективі – професійно реалізуватися в галузі юриспруденції¹⁷.

Як бачимо, у нормативних документах та інших джерелах одночасно використовуються терміни ЗПК і ЗНПК та ТЗПК і ТЗНПК. При цьому зазначається, що ТЗПК/ТЗНПК у комплексі з предметним тестом навчальних досягнень у галузі права мають забезпечити більш якісне прогнозування навчання за магістерськими програмами правничого спрямування. У даному контексті виникає чергове питання. Якщо є загальна навчальна компетентність (ЗНК), рівень якої з часом планується вимірювати у вступників на усі спеціальності, то безпосередньо правнича компетентність, напевно, є не загальною, а спеціальною. Водночас до певної міри її можна розглядати і як загальну, якщо виходити з позиції С. Ракова, що «Тест LSAT цікавий із точки зору перспектив оцінювання здатності успішно навчатися за будь-яким правничим фахом і тим самим виконує роль універсального тесту на всі правничі спеціальності в комплексі з предметним тестом із правничих дисциплін»¹⁸.

У результаті детального вивчення проєкту Концепції ТЗНПК актуалізуються й інші питання. Згідно з документом, ТЗНПК є інструментом вирівнювання можливостей усіх претендентів на навчання за магістерськими програмами. В умовах ТЗНПК особа без правничої бакалаврської освіти, яка має слабші знання у галузі правничих дисциплін, може показати вищий рівень ЗНК, що в подальшому навчанні на магістерській програмі з права допоможе їй заповнити прогалини в предметній сфері, вирівнятися у вузькопредметних знаннях, уміннях і навичках з іншими¹⁹. З наведеного тексту не зрозуміло, про яку компетентність наразі йдеться: загальну навчальну (ЗНК) чи загальну навчальну правничу (ЗНПК)? Напевно, у осіб без бакалаврської правничої освіти логічно перевіряти рівень ЗНК, однак у згаданій Концепції обґрунтовується доцільність упровадження саме ЗНПК.

Крім того, у різних джерелах акцентовано, що за змістом ТЗНПК не ґрунтується на змісті конкретної навчальної дисципліни:

– ТЗНПК є непередметним (компетентнісним, на здатності). Його зміст не локалізований у змісті певної предметної галузі, орієнтований на вимірювання загальних навчальних компетентностей – латентних психодіяльнісних характеристик особи, зокрема рівня сформованості в неї критичного, ана-

літичного й логічного мислення як базових когнітивних властивостей, що визначають спроможність якісно й ефективно засвоювати зміст ОПП й успішно розв'язувати практичні завдання в навчальній і професійній діяльності. До текстів, з яких складається ТЗНПК, не ставиться вимога відбивати реалії галузі правознавства, однак текст юридичної тематики цілком може бути включений до ТЗНПК за умови відсутності в ньому інформації, що може бути відома лише особам, які мають спеціальну правничу освіту. Загальна тематика текстів, як правило, має стосуватися таких аспектів життя, як: суспільство й людина; держава, політика й право; культура й традиції; технології й техніка; освіта й наука; здоров'я, спорт, медицина, екологія; історія й особистісний досвід; комунікації й масмедіа; економіка й трудова діяльність тощо²⁰;

– ТЗНПК не передбачає володіння спеціальними предметними знаннями або термінологією (із лінгвістики, дискурсології, прагматики, математики, логіки тощо). Від учасника тестування вимагається вміння читати, розуміти зміст прочитаного й здійснювати аналіз суджень, міркувань, аргументацій, умов, наведених у текстах і мікротекстах завдань та базове розуміння загальних універсальних понять: аргумент, теза, факти, правила, прецеденти, умови, припущення, висновки, обґрунтування, аналогія тощо²¹;

– ТЗНПК, на відміну від предметних тестів, вимірює особистісні характеристики, які формуються у результаті всіх видів навчальної й соціальної активності особи в житті²²;

– ТЗНПК не є освітнім вимірюванням за результатами навчання з певного предмета, не відповідає жодному курсу чи програмі навчання²³.

На цьому тлі виникає питання: чому тоді дана компетентність позначається як *правнича*, і чи можна говорити про «загальну навчальну економічну» або «загальну навчальну географічну компетентність»? Очевидно, все-таки має йтися про *загальну (універсальну) навчальну компетентність* як здатність до навчання у широкому розумінні, здатність мислити (логічно, критично, аналітично), самоорганізовуватися для проведення навчальної діяльності, досліджень тощо; здатність, яка передбачає вміння здійснювати універсальні інтелектуальні, мисленнєві операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування), необхідні для здобуття вищої освіти за будь-якою спеціальністю, для успішного здійснення будь-якої професійної діяльності, а також у повсякденному житті людини.

Крім того, у контексті визначення концептуальних засад ТЗНПК зазначається, що ТЗНПК – тестовий інструмент для диференціації учасників тестування за рівнями сформованості в них ЗНПК. При цьому, зважаючи на те, що ЗНПК не може бути виміряно безпосередньо, ТЗНПК є інструментом опосередкованого вимірювання рівня сформованості ЗНПК відповідно до ступеня сформованості в особи критичного, аналітичного й логічного мислення²⁴. То чому таке тестування й не назвати відповідно?

У контексті визначення дискусійних аспектів досліджуваної проблеми слід вказати й на таке. Упровадження зарубіжного досвіду передбачає переклад українською мовою відповідних документів/матеріалів. Відтак, це супроводжується «труднощами перекладу», що, у свою чергу, уможливує різноманітні тлумачення певних понять та їх неоднакове застосування. Так, в одній і тій самій науковій статті складники LSAT позначаються то як завдання на розуміння тексту, аналітичне *мислення*, логічне *мислення*²⁵, то як завдання на розуміння тексту, аналітичні *міркування*, логічні *міркування*²⁶. Не заглиблюючись у відповідні визначення, сформульовані у філософії, логіці, психології, педагогіці, зазначимо, однак, що «міркування» і «мислення» – не синоніми, опосередковують не одні й ті самі явища/процеси, натомість, однозначне розуміння того, що конкретно підлягає вимірюванню, наразі є надзвичайно важливим.

Обмежений обсяг статті не дає змоги окреслити всі дискусійні аспекти досліджуваної проблематики. Зокрема, неохопленими залишилися такі питання: можливості перенесення ТЗНПК як складника ЗНО для вступу на навчання на бакалаврські програми; уточнення компонентів ТЗНПК, які підлягають вимірюванню тощо.

¹ Стан юридичної освіти в Україні. Аналітичне дослідження за результатами освітніх вимірювань. – К.: Ваїте, 2018. – С. 9.

² Положення про проведення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право» в 2017 році: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 11.04.2017 р. № 579 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0575-17> (дата звернення: 10.07.2018).

³ Про Концепцію тесту загальної навчальної компетентності випускників загальноосвітніх навчальних закладів: ухвал. рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 29.10.2009 р. Протокол № 12/5-20 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://test.dn.ua/uploads/files/iz_novostei/konceptiya_testu.pdf (дата звернення: 11.07.2018).

⁴ Там само.

⁵ *Ляшенко О.І.* Тест загальної навчальної компетентності: основні засади і результати пілотування / О.І. Ляшенко, С.А. Раков // Педагогіка і психологія. – 2012. – № 2. – С. 31.

⁶ Щодо проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технологічних

процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання: Наказ М-ва освіти і науки України від 08.04.2016 р. № 409 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/121-2016-p> (дата звернення: 10.07.2018).

⁷ Проект Концепції зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2016. – № 4–5. – С. 8.

⁸ Про Концепцію тесту загальної навчальної компетентності випускників загальноосвітніх навчальних закладів: ухвал. рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 29.10.2009 р. Протокол № 12/5-20 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://test.dn.ua/uploads/files/iz_novostei/konceptsiya_testu.pdf (дата звернення: 11.07.2018).

⁹ Проект Концепції зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2016. – № 4–5. – С. 8

¹⁰ Стан юридичної освіти в Україні. Аналітичне дослідження за результатами освітніх вимірювань. – К.: Ваіте, 2018. – С. 92, 105.

¹¹ Ляшенко О.І. Тест загальної навчальної компетентності: основні засади і результати пілотування / О.І. Ляшенко, С.А. Раков // Педагогіка і психологія. – 2012. – № 2. – С. 31, 32.

¹² Тести GRE – екзамен випускників бакалаврату // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2008. – № 5. – С. 45, 46.

¹³ LSAT – вступний тест до магістерських програм правничих шкіл (досвід США) // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2015. – № 11–12. – С. 28, 29.

¹⁴ Колонка головного редактора // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2015. – № 11–12. – С. 3.

¹⁵ Проект Концепції зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2016. – № 4–5. – С. 9, 12.

¹⁶ Щодо проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання: Наказ М-ва освіти і науки України від 08.04.2016 р. № 409 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/121-2016-p> (дата звернення: 10.07.2018).

¹⁷ Тест загальної навчальної правничої компетентності (ТЗНПК) у системі вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право» за технологією ЗНО: Інформаційні матеріали / уклад.: С.В. Раков, В.М. Терещенко. – К., 2018. – С. 19.

¹⁸ Колонка головного редактора // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2015. – № 11–12. – С. 3.

¹⁹ Проект Концепції зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» з використанням організаційно-технічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2016. – № 4–5. – С. 9.

²⁰ Там само. – С. 11, 16.

²¹ Тест загальної навчальної правничої компетентності (ТЗНПК) у системі вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право» за технологією ЗНО: Інформаційні матеріали / уклад.: С.В. Раков, В.М. Терещенко. – К., 2018. – С. 24.

²² Раков С. Впровадження тесту загальної навчальної правничої компетентності (ТЗНПК) як способ підвищення ефективності та справедливості відбору вступників на магістерські програми за спеціальностями 081 «Право» / С. Раков, В. Терещенко // Право України. – 2017. – № 10. – С. 125.

²³ Стан юридичної освіти в Україні. Аналітичне дослідження за результатами освітніх вимірювань. – К.: Ваіте, 2018. – С. 27.

²⁴ Тест загальної навчальної правничої компетентності (ТЗНПК) у системі вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право» за технологією ЗНО: Інформаційні матеріали / уклад.: С.В. Раков, В.М. Терещенко. – К., 2018. – С. 21.

²⁵ LSAT – вступний тест до магістерських програм правничих шкіл (досвід США) // Вісник ТІМО (Тестування і моніторинг в освіті). – 2015. – № 11–12. – С. 28.

²⁶ Там само. – С. 29.

Резюме

Рябовол Л.Т. Тестування загальної навчальної правничої компетентності (ТЗНПК): деякі дискусійні аспекти проблеми.

У даній статті викладено результати вивчення нормативних документів і наукових праць з проблематики тестування загальної навчальної правничої компетентності й визначено ті її аспекти/питання, які є дискусійними й вимагають однозначної відповіді для вдосконалення як теоретичного обґрунтування, так і практики організації та проведення такого тестування.

Ключові слова: загальна навчальна компетентність, тестування загальної навчальної компетентності, загальна навчальна правнича компетентність, тестування загальної навчальної правничої компетентності.

Резюме

Рябовол Л.Т. Тестирование общей учебной правовой компетентности (ТОУПК): некоторые дискуссионные аспекты проблемы.

В данной статье изложены результаты изучения нормативных документов и научных работ по проблематике тестирования общей учебной правовой компетентности и определены те ее аспекты/вопросы, которые являются дискуссионными и требуют однозначного ответа для усовершенствования как теоретического обоснования, так и практики организации и проведения такого тестирования.

Ключевые слова: общая учебная компетентность, тестирование общей учебной компетентности, общая учебная правовая компетентность, тестирование общей учебной правовой компетентности.

Summary

Ryabovol L. Testing of general academic legal competence (TGALC): some discussion aspects of the problem.

This article presents the results of studying normative documents and scientific works on the issues of testing general academic legal competence and identifies those aspects/issues that are debatable and require an unambiguous answer to improve both theoretical substantiation and the practice of organizing and conducting such testing.

Key words: general academic competence, testing of general academic competence, general academic educational legal competence, testing of general academic legal competence.